

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

2. søndag i fastetiden – 16. mars 2014

Prekentekest: Matt 15,21-28

Lesetekst I: 1 Mos 32, 24-30

Lesetekst II: Jak 1,2-8

Den store tro nøyer seg med lite

Fellestema for de tre tekstene etter 1. rekke på denne søndagen er troens kamp. GT-lesningen er den underlige fortellingen fra 1 Mos 32,24-30 om Jakobs kamp ved Jabbok-elven med den ukjente som viste seg å være guddommelig, kampen som ga ham navnet Israel fordi han hadde «kjempet med Gud og mennesker og vunnet». NT-leseteksten fra Jak 1 oppmuntrer til å holde ut når troen blir prøvet. Og i evangelieteksten kjemper en kvinne, pågående og djervt, med Jesus for å få hans hjelp. Det er som om hun i sin troskamp sier som Jakob: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg». Det nyttet å kjempe med Jesus om hans velsignelse!

Forutgående tekst

Forut for Jesu møte med den kanaaneiske kvinnen fortelles det om noen fariseere fra Jerusalem som er i diskusjon med Jesus om temaet 'rent – urent'. Det er naturlig å lese fortellingen om møtet mellom Jesus og den hedenske kvinnen i lys av dette: Etter den forutgående diskusjonen om rent-urent drar Jesus til et, sett med jødiske øyne, «urent» territorium hvor han møter en hedningekvinne. Og kvinnens tiltro til Jesus blir en sterk kontrast til fariseernes avvísning av ham.

Noen enkeltkommentarer

Lokalisering: Teksten innledes med en geografisk 'derfra-til'-opplysning: Jesus bryter opp fra området nordvest for Gennesaretsjøen (i 14,23 nevnes Gennesaret, den fruktbare sletten sør for Kapernaum) og drar nordover til landområdene som hørte til Tyros og Sidon, to kystbyer i Fønikia nord for Palestina, i det nåværende Libanon .

Retreat (?): Det sies ikke noe i vår tekst om hvorfor Jesus valgte å dra langt av gårde, til fønisk område. Det var nok ikke en misjonsreise for å møte hedninger med evangeliet om Guds rike. Ifølge Markus' versjon av fortellingen hadde Jesus håpet å kunne holde seg skjult, og tok derfor, heter det, «inn i et hus» og ønsket ikke at noen skulle få vite at han var der. Jesus hadde nok – som han ofte hadde det – behov for å trekke seg tilbake fra folkemengdene i Galilea og søke ensomhet, særlig etter som de dramatiske dagene som ventet ham i Jerusalem, nærmet seg.

Språkproblemer? Vi kan lure på hvilket språk Jesus og den kaananeiske kvinnen kommuniserte på seg imellom. I parallellteksten hos Markus heter det (i Bibel 2011-oversettelsen) at kvinnen var «gresktalende». Jesus talte og underviste trolig mest, eller bare, på folkespråket arameisk, men kunne også hebraisk som han brukte for eksempel når han leste opp fra torarullen i synagogen (for eksempel Luk 4,16-17). Men kunne han også (noe) gresk? Eller ble det brukt tolk i dialogen mellom ham og kvinnen?

Kanaaneisk: Kvinnen omtales som 'kaananeisk', altså fra Kanaan. Kanaan fantes ikke som land eller stat på Jesu tid. Jødene brukte ordet som en referanse til innbyggerne i Fønikia, og som motsetning til det å være jøde. At det er en hedensk kvinne som får hjelp av jøden Jesus, Israels Messias, har stor vekt i fortellingen.

Disiplene: Jesu disipler synes å ha liten medlidenhet med kvinnen som ber for sin hardt plagede datter. De irriterer seg over at hun roper etter dem og ber Jesus kvitte seg med henne. Formuleringen «Bli ferdig med henne» er tvetydig i grunnteksten: Den kan enten bety at disiplene nok ber Jesus gjøre det kvinnen ber ham om, for så å sende henne bort, eller at de i egenkjærlig omsorgsløshet oppfordrer Jesus til å avvise kvinnen uten først å hjelpe henne.

Jesu forhold til hedningene

Samtalen mellom Jesus og hedningekvinnen klargjør Jesu forhold til hedningene. Det er et «først» og et «siden». Han anlegger et frelseshistorisk perspektiv: Jesus begrenser – midlertidig - sitt messianske oppdrag til å gjelde Israels folk, som er som «bortkomne sauer», forkomne og hjelpeløse sauer uten hyrde. 'Barna' i billedordet om brødet og hundene er Israels folk, de har en særstilling i Guds frelseshistorie, de skal få høre evangeliet først. Hedningenes tid er ennå ikke kommet.

Kvinnen går ikke inn i en diskusjon med Jesus om Israels privilegerte stilling som utvalgt folk, hun anerkjenner at jødene er «barna» som har førsteretten til frelsen. Men, fremholder hun, med et nytt billedord som griper fatt i Jesu billedbruk og videreutvikler den: Er det ikke litt til overs når 'barna' har spist, noen smuler i det minste, slik hundene får spise smulene fra herrenes bord? Det er som om kvinnen sier: Er ikke Israels Gud stor nok til også å hjelpe en hedning?

Etter denne kvinnens siste replikk om smuler til velsignelse kapitulerer Jesus. Jesus har latt seg påvirke av hennes frimodige og pågående bønn om hjelp. Hun har vunnet duellen med ham! Hun får det som hun vil. Jesus gjør et unntak fra regelen om at hans oppgave er å virke utelukkende blant sine landsmenn, et unntak som bekrefter den frelseshistoriske regelen: Først Israel. Og han roser hennes tro: «Kvinne, din tro er stor.» En slik trosattest gir Jesus ikke noen av sine jødiske etterfølgere (hans nærmeste disipler ble ofte attestert en liten tro: 'dere lite troende'), bare hedninger: denne kanaaneiske kvinnen og den romerske offiseren i Kapernaum (Matt 8,10).

Den avviste bønn – den store tro

Det må være prekenens oppgave denne søndagen å få frem hva det er som karakteriserer den 'store' tro. Det kan gjøres ved å koble den kanaaneiske kvinnens tro opp mot de avvisinger Jesus møtte hennes bønn om hjelp med.

Første avvisning: Jesus tier. På hennes inderlige rop om barmhjertighet svarte Jesus henne «ikke et ord» (v. 23).

Stor tro: Å bli hos Jesus også når alt ser håpløst ut.

Andre avvisning: Jesus svarer, men avvisende: Kvinnen representerer hedningene, og han er ikke sendt til dem, men til de bortkomne sauene i Israels hus (v. 24).

Stor tro: Å fortsette å rope til Herren om hjelp, også når det kan oppleves slik at han bryr seg nok om andre, men ikke om meg.

Tredje avvisning: Jesus svarer enda mer avvisende, v. 26: «Det er ikke rett å ta brødet fra barna og gi det til hundene.»

Stor tro: Springer ut av hjertets selverkjennelse. «Det er sant, Herre.»

Stor tro: Å ta imot og nøye seg med (det som ser ut til å bare være) 'smuler'. «Men hundene spiser jo smulene som faller fra bordet hos eierne deres.»

Tro i trass – mot alle odds

Den tro som i alt, og trass i alt, og mot alle odds, ikke gir opp, men holder seg, ja, klynger seg, til Herren, er den store tro som alltid blir bønnhørt: Da sa Jesus til henne: «Kvinne, din tro er stor. Det skal bli som du vil.» Jamør Sal 91,14-15: «Jeg berger ham når han holder seg til meg. Jeg verner ham, for han kjenner mitt navn. Når han kaller på meg, svarer jeg, jeg er med ham i nøden, jeg frir ham ut og gir ham ære.»

*Jeg vil, med kvinnen fra Kanaans egne,
rope i lengsel og aldri bli still
før du på bønnen til slutning må tegne:
Amen, ja amen, deg skje som du vil!*

(Jesus, din søte forening å smake, 6. vers)

Gunnar Johnstad

Førsteamanuensis ved NLA Høgskolen, Bergen. Arbeidet mye bibeloversettelse.

Fritidspredikant i Israelsmisjonen, og engasjert i Shalom Askøy.

gunjohn@online.no